

RAPORT DE MONITORIZARE a implementării Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției 2011-2016

PILONUL IV: INTEGRITATEA ACTORILOR SECTORULUI JUSTIȚIEI

Perioada monitorizată: 1 ianuarie – 31 mai 2016

Perioada de monitorizare: 1 aprilie – 31 mai 2016

Această publicație este realizată de Asociația Promo-LEX cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Guvernul Suediei și de Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Opiniile exprimate în raportul Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Fundației Est-Europene, Guvernului Suediei, sau al Ministerului Afacerilor Externe al Danemarcei/DANIDA.

Adresa de contact:

Dumitru Rîșcanu 11, of 41, Chișinău, Republica Moldova

Tel./Fax: +373 /22 45 00 24

e-mail: info@promolex.md

www.promolex.md

Partenerii Proiectului:

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

www.viitorul.org

Congresul autorităților locale și regionale din Moldova (CALM)

www.calm.md

CUPRINS:

Sumar Executiv	3
I. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului IV	4
II.1. Acțiuni cu termen de realizare.....	4
II.2. Acțiuni restante reluate în 2016.....	10
II.3. Acțiuni restante (conform Raportului Annual, 31 decembrie 2015).....	11
II.4. Acțiuni calificate ca irelevante sau deseute.....	12
II. Transparența acțiunilor strategice în media	13
Recomandări	16
Concluzii	17

SUMAR EXECUTIV

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului “Evaluare de politici și monitorizare de rezultate în scopul apropierii efective a Republicii Moldova de standarde europene democratice”, implementat de Centrul IDIS Viitorul, Asociația Promo-LEX și CALM, cu sprijinul financiar al Fundației Est-Europene.

Metodologie: Monitorizarea s-a axat pe observarea realizării acțiunilor pilonului IV din Planul de Acțiuni al Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției. Astfel, în acest sens au fost monitorizate paginile web ale instituțiilor implicate în SRSJ, ședințele grupului de lucru nr. IV, precum și apariția mass-media, din punct de vedere a transparenței acțiunilor din cadrul Strategiei de Reformare.

Raportul de monitorizare cuprinde următoarele tipuri de acțiuni analizate:

- Acțiuni cu termen de realizare: ianuarie – mai 2016, iunie-noiembrie 2016
- Acțiuni restante reluate în 2016
- Acțiuni restante (conform Raportului Anual/31 decembrie 2016)
- Acțiuni calificate ca irelevante sau desuete.

Conform raportului anual 2015, privind implementarea acțiunilor Pilonului IV, din totalul de 56 de acțiuni, în cadrul Pilonul IV, s-au înregistrat 26 de acțiuni realizate, 9 acțiuni restante, 3 acțiuni desuete și 18 acțiuni în termen de realizare (anul 2016).

Astfel, pe parcursul trimestrului I și trimestrului II (aprilie, mai) al anului 2016, Grupul de Lucru pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru Pilonul IV al Strategiei s-a întrunit în cadrul a două ședințe: 18 martie 2016 și 19 aprilie 2016. Prima ședință de lucru a vizat prezentarea raportului anual 2015 și aprobarea acestuia, iar ședința din data de 19 aprilie 2016, au fost discutate acțiunile privind planul de activitate al grupului de coordonare și monitorizare pentru anul 2016, precum și aprobarea planului de activitate al Grupului de coordonare și monitorizare pentru același an.

În urma monitorizării acțiunilor implementate în cadrul pilonului IV, în perioada 1 ianuarie – 31 mai 2016, s-a constatat că din 18 acțiuni cu termen de realizare în 2016, 14 acțiuni au fost calificate ca nerealizate, iar 4 ca acțiuni realizate.

I. EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI IV

Capacitatea instituțională: Pe parcursul trimestrului I și trimestrului II (aprilie) al anului 2016, Grupul de Lucru pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru Pilonul IV al Strategiei s-a întrunit în cadrul a două ședințe: 18 martie 2016 și 19 aprilie 2016. Prima ședință de lucru a vizat prezentarea raportului anual 2015 și aprobarea acestuia, iar ședința din data de 19 aprilie 2016, au fost discutate acțiunile privind planul de activitate al grupului de coordonare și monitorizare pentru anul 2016, precum și aprobarea planului de activitate al Grupului de coordonare și monitorizare pentru același an.

II.1. ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE (Trimestrul I, Trimestrul II/aprilie, 2016)

La începutul anului 2016, din totalul de 56 de acțiuni, în cadrul Pilonul IV, s-au înregistrat 26 de acțiuni realizate, 9 acțiuni restante, 3 acțiuni desuete și 18 acțiuni în termen de realizare (anul 2016).

Acțiunea 4.1.1. Ridicarea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției și simplificarea criteriilor de calculare a salariilor

Pct. 2 Creșterea graduală a salariilor actorilor din sectorul justiției

Termen de realizare: Trimestrul IV, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I – IV, 2016

Indicatori: Monitorizare desfășurată, Raport de monitorizare întocmit și difuzat

Instituții responsabile: MJ, CNA

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Acțiunea 4.1.4. Reglementarea clară a comportamentului judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, avocaților și executorilor judecătorești în raport cu alte persoane în scopul combaterii actelor de corupție; crearea unui mecanism de asigurare a comportamentului integru

Pct. 6 Monitorizarea implementării prevederilor privind testul de integritate

Termen de realizare: Trimestrul I, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I – IV, 2016

Indicatori: Monitorizare desfășurată, Raport de monitorizare întocmit și difuzat

Instituții responsabile: MJ, CNA

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

În ceea ce privește acțiunea 4.1.4. pct. 6, aceasta este prezentată ca o acțiune continuă, care abia în anul 2015, conform raportului anual (2014), trebuia să includă Legea 325 în lista actelor legislative și normative ce urmau a fi monitorizate de organele centrale de specialitate ale administrației publice. În raportul anual 2015 se menționa faptul că CNA a elaborat caietul pentru Sistemul informatic "Cazierul Integrității profesionale a agenților publici", iar conform HG 1181/22/12/2010, pct. 6, MJ a fost desemnat, în calitate de coordonator al procesului de monitorizare a implementării legislației.

Cu toate acestea, în Procesul Verbal din 18 martie 2016, Grupul de Lucru a votat acțiunea ca nerealizată pentru perioada 2015. Mai mult decât atât, acțiunea 4.1.4. pct. 6 ca o continuare a acțiunii 4.1.4. pct. 5 "Elaborarea proiectului de lege care să reglementeze modul de aplicare a testului de integritate reprezentanților sectorului justiției", a fost prezentată ca realizată încă din anul 2013. Raportul anual (2013) menționa faptul că proiectul de lege a fost adoptat de Parlament pe data de 23.12.2013, și a intrat în vigoare cu nr. 325. Cu toate acestea, conform informațiilor CNA, în cadrul Clubului de Presă din 20.05.2016, legea este nefuncțională din 2015, după ce Curtea Constituțională¹, prin Hotărârea nr. 7 din 16.04.2015, a recunoscut neconstituționale următoarele articole ale Legii nr. 325/23.12.2013: art. 2, lit. (b), (d); art. 9, alin. 5; art. 10, alin. 2 și 3; art. 11, alin. 1, 2 și 4; art. 12, alin. 3 și 6, textul "fără a oferi numele agentului public testat" din art. 14, alin. 3 și art. 16, alin. 2. Pe data de 26 mai 2016, Legea cu privire la testarea integrității a fost votată în lectura a doua, cu 52 de voturi.

¹ <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=532>

Acțiunea 4.1.5. Elaborarea și aplicarea unor instrumente eficiente de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției, precum și de prevenire a comportamentului corupțional al actorilor din sectorul justiției.

Pct. 5. Informarea societății despre implementarea noilor instrumente de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional.

Termen de realizare: Trimestrul I, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul comunicatelor de presă publicate

Instituții responsabile: CNA, MAI, CSM, PG

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

Acțiunea 4.1.5. pct. 5 este una cu caracter continuu, însă în urma ședinței Grupului de Lucru din 19 aprilie 2016, nicio activitate pentru această acțiune nu a fost prevăzută. Cu toate acestea, în urma monitorizării am constatat că în cazul CNA, au fost publicate pe pagina web a instituției 20 știri despre rețineri din cauze de corupție, trafic de influență și escrocherie a mai multor actori: avocați, polițiști, judecători, avocați, șef de penitenciare etc. De asemenea, au fost publicate 7 știri cu privire la organizarea unor instruirii sau evaluarea riscurilor de corupție în domeniul achizițiilor, precum și în instituții publice, cum ar fi: DIP, primăria municipiului Chișinău etc. Pe pagina oficială a PG au fost publicate 20 de comunicate informative despre condamnarea pentru acte de corupție a mai multor funcționari publici: judecători, consilieri de probațiune, procurori, polițiști, avocați, șefi ai Serviciilor Fiscale Teritoriale. În același timp, PG a informat despre două cazuri de achitare a doi judecători, pe care urma să le conteste. De asemenea, MAI a publicat o singură știre cu privire la organizarea unor discuții cu privire la integritatea polițiștilor, iar CSM nu a publicat pe pagina sa nimic cu privire la instrumente de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire și de prevenire a comportamentului corupțional.

Pct. 9. Instruirea și aplicarea mecanismului de testare cu aparatul poligraf.

Termen de realizare: Trimestrul III 2014 – Trimestrul IV 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de testări efectuate

Instituții responsabile: CSM, PG, CNA, MAI, SV

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru nu a prevăzut în cadrul ședinței de lucru din 19 aprilie 2016 activități pentru realizarea acțiunii, însă conform raportului anual din 2014 această acțiune nu a fost realizată doar de CNA, iar în 2015 CSM raporta faptul că abia după achiziționarea aparatelor poligraf de detecție a comportamentului simulat urma să raporteze implementarea acțiunii. Cu toate acestea, Legea cu privire la aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat, 269/12.12.2008, prevede că dreptul de inițiere a testării aparține CSM, SIS, CSP, CNA și organele MAI, cunoscându-se faptul că din punct de vedere logistic și al resurselor umane, CNA și SIS sunt instituțiile ce realizează aceste testări.

Acțiunea 4.1.6. Îmbunătățirea capacităților unităților responsabile de asigurarea securității interne

Pct. 1 Modificarea cadrului normativ în vederea instituționalizării și organizării activității unităților responsabile de asigurarea securității interne

Termen de realizare: Trimestrul I 2013 – Trimestrul IV 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I – IV, 2016

Indicatori: proiecte de acte normative elaborate și remise spre examinare Guvernului

Subacțiuni 2016: Elaborarea și consultarea proiectului de act normativ cu autoritățile interesate și societatea civilă, Expertiza anticorupție și remiterea Guvernului pentru examinare și aprobare

Instituții responsabile: MJ, PG, MAI, CNA

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

În aprilie, 2016, la propunerea MJ, Guvernul a aprobat ajustarea cadrului legislativ conex la prevederile Legii cu privire la Procuratură. În luna martie, MJ a pregătit un proiect de lege, ce a fost

trimis Guvernului spre examinare, cu privire la protecția datelor cu caracter personal². De asemenea, în luna ianuarie, 2016, a fost stabilită lista actelor normative supuse monitorizării în anul 2016³.

Pct. 2 Instruirea membrilor unităților responsabile de asigurarea securității interne

Termen de realizare: Trimestrul I 2014 – Trimestrul IV 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul II – IV, 2016

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Subacțiuni 2016: *Instituirea Inspecției procurorilor, Instruirea inspectorilor din cadrul Inspecției procurorilor (PG)*

Instituții responsabile: PG, CNA, MAI

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru a prevăzut în cadrul ședinței de lucru din 19 aprilie 2016, pentru activitatea PG instruirea Inspecției procurorilor, precum și instruirea inspectorilor din cadrul Inspecției procurorilor, pentru trimestrul II-IV. Aceste activități vor ține cont de noua lege a procuraturii, care prevede acțiunile Colegiului de Disciplină și al Inspecției Procurorilor (art. 52). Astfel, pe 27 mai 2016, în cadrul Adunării Generale a Procurorilor, a fost aleasă componența a trei noi Colegii: Colegiul pentru selecția și cariera Procurorilor, Colegiul de evaluare a preformanțelor și Colegiul de etică și disciplină, fiind sistată activitatea Colegiul de calificare și Colegiul disciplinar.

Acțiunea 4.2.2. Instruirea periodică a actorilor din sectorul justiției în domeniul eticii profesionale

Pct. 2 Organizarea și desfășurarea cursurilor în domeniul eticii profesionale pentru reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul I 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Instituții responsabile: Institutul Național al Justiției, Academia "Ștefan cel Mare", uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

Deși, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu au fost prevăzute activități pentru perioada următoare din anul 2016, totuși în luna februarie, 2016, MJ a organizat un curs de instruire a Formatorilor⁴, iar pe 10 mai, INJ a lansat concursul de admitere pentru instruirea inițială⁵. De asemenea, pe 27 mai 2016, Adunarea Generală a Procurorilor a fost aprobat Codul de etică și conduită ale procurorilor în exercitarea atribuțiilor de serviciu și în viața privată.

Acțiunea 4.2.3. Îmbunătățirea mecanismelor de respectare a eticii profesionale și sporirea capacităților organelor responsabile de etica profesională

Pct. 2. Organizarea și desfășurarea cursurilor de instruire a membrilor organelor abilitate cu investigarea abaterilor de la etica profesională

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de membri instruiți

Instituții responsabile: Institutul Național al Justiției, Academia "Ștefan cel Mare", uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune.

²http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/proiecte_spre_examinare/2016/martie/Nota_L_conexa_DCP_ro.pdf

³http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/proiecte_spre_examinare/2016/ianuarie/GUVERNUL.pdf

⁴ <http://www.justice.gov.md/print.php?l=ro&idc=4&id=2917>

⁵ <http://inj.md/node/1195>

Pct. 3 Monitorizarea noilor mecanisme de investigare a abaterilor de la etica profesională

Termen de realizare: Trimestrul I, 2014 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I – IV, 2016

Indicatori: Monitorizarea desfășurată, raport de monitorizare întocmit și difuzat, Numărul de proceduri disciplinare inițiate și rezultatele acestora.

Subacțiuni 2016: Desfășurarea monitorizării, Întocmirea raportului de monitorizare și difuzarea acesteia (MJ)

Instituții responsabile: CNA, CSM, PG, MAI, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției.

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

În cadrul ședinței de lucru nr. 2 a fost prevăut pentru activitatea Ministerului Justiției acțiuni de desfășurare a monitorizării, precum și întocmirea raportului de monitorizare și difuzare a acestuia.

Acțiunea 4.2.4. Campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la etica profesională a actorilor din sectorul justiției

Pct. 1 Elaborarea conceptelor de promovare a eticii profesionale și de sensibilizare a opiniei publice cu privire la etica profesională a reprezentanților sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I – IV, 2016

Indicatori: Concepte elaborate

Subacțiuni 2016: Întrunirea în ședințe de lucru a grupului de lucru creat prin HCSC nr. 725/28 din 06.10.2015, Concepte elaborate și aprobate (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CCCEC

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Până la sfârșitul lunii mai, CSM nu a informat despre desfășurarea unei ședințe de lucru a echipei ATRECO⁶, iae conceptele cu privire la promovarea eticii profesionale nu s-au făcut publice. În același timp, în luna mai, CSM a anunțat despre lansarea campaniei de informare publică, ce prevede posibilitatea sesizării Inspecției judiciare cu privire la activitatea sau conduita judecătorilor, menționând și despre lansarea ulterioară a Ghidului de orientare pentru persoanele interesate să sesizeze inspecția judiciară.

Pct. 2 Publicarea de broșuri cu privire la etica profesională a reprezentanților sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de broșuri publicate, Numărul de broșuri distribuite

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune. Cu toate acestea, pe 17 mai 2016, prin Hotărârea CSM nr. 342/15⁷ a fost aprobat Ghidul de orientare pentru persoanele interesate să sesizeze inspecția judiciară.

Pct. 3. Realizarea spoturilor publicitare cu privire la activitatea instituțiilor din sectorul justiției și publicarea acestora pe Internet

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul spoturi publicitare realizate și publicitate, numărul de accesări ale

Instituții responsabile: CSM; CSJ, CSP, MAI, CNA

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

⁶ <http://csm.md/files/Hotaririle/2015/28/725-28.pdf>

⁷ <http://csm.md/files/Hotaririle/2016/15/342-15.pdf>

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune. De asemenea, în perioada de monitorizare nu au fost înregistrate publicarea unor spoturi publicitare.

Acțiunea 4.2.5. Implicarea societății în procesul de supraveghere privind respectarea eticii profesionale de către actorii din sectorul justiției

Pct. 2 Încurajarea societății civile de a monitoriza activitatea reprezentanților sectorului justiției: participarea societății civile la procesul de monitorizare

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I – IV, 2016

Indicatori: Numărul acordurilor de colaborare semnate, Monitorizare desfășurată, Rapoarte de monitorizare întocmite și difuzate

Subacțiuni 2016: Încheierea acordurilor de colaborare și încurajare a monitorizării independente, inclusiv înafara acordurilor de colaborare, Desfășurarea monitorizării, Întocmirea și difuzarea rapoartelor de monitorizare, Evaluarea implementării acțiunii (MJ)

Instituții responsabile: MJ, CSM, CSP, MAI, CNA, CNI

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

În cadrul ședinței de lucru nr. 2, s-a decis, în cazul MJ, realizarea următoarelor activități: încheierea acordurilor de colaborare și încurajarea monitorizării independente, inclusiv înafara acordurilor de colaborare, desfășurarea monitorizării, întocmirea și difuzarea rapoartelor de monitorizare și evaluarea implementării. În martie, la Bălți a fost organizat atelierul de lucru pentru comunicatorii din sistemul judecătoresc, ce a avut drept scop reprezentarea instituției în comunicarea intermediată de mass-media, iar în luna mai, 19 mai 2016, INJ a organizat workshop-ul "Gestionarea situațiilor de criză în cadrul sistemului judecătoresc – reprezentarea instituției în comunicarea cu mass-media". Astfel, prin aceste acțiuni, CSM încearcă să creeze o relație de comunicare eficientă cu reprezentanții media, determinându-i astfel o monitorizare continuă a activității CSM.

Acțiunea 4.3.1. Desfășurarea instruirilor periodice privind combaterea corupției pentru actorii din sectorul justiției

Pct.2 Organizarea și desfășurarea cursurilor de instruire în domeniul combaterii corupției pentru reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul I, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de cursuri, Numărul de persoane instruite

Instituții responsabile: Institutul Național de Justiție, Academia "Ștefan cel Mare"

Calificativ: realizată în perioada de monitorizare

Deși în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu au fost prevăzute activități pentru perioada următoare a ultimului an de implementare, totuși în vederea prevenirii și combaterii crimei organizate, corupției și altor activități ilegale, în primul trimestrul al anului 2016, a fost organizat un curs de perfecționare/specializare a ofițerilor de urmărire penală, investigații și de sector din cadrul subdiviziunilor specializate ale MAI cu tematica: „Prevenirea și combaterea corupției II”, în cadrul căruia au fost instruite 19 persoane. Pentru promovarea principiului "toleranță zero" față de corupție, în trimestrul I al anului 2016, a fost contracarat un caz de corupție, iar până la sfârșitul lunii aprilie, la numărul de telefon de încredere (unitatea de gardă DIP) a fost înregistrat un apel cu privire la un pretins fapt de corupție admis de către un angajat al sistemului penitenciar. În același timp, în luna februarie, CNA a organizat un nou ciclu de intruiri anticorupție pentru Poliția de Frontieră, urmat de un alt curs anticorupție pentru membrii organizațiilor de tineret (aprilie, 2016), iar în luna mai, CNA a organizat un curs, pentru agenții publici, despre recunoașterea și reducerea riscurilor de corupție în procesul de achiziții, precum și un proiect-pilot despre etica și integritatea profesională în rândurile tinerilor polițiști. De asemenea, în luna februarie și martie, CNA a realizat evaluarea riscurilor de corupție în mai multe instituții: DIP, primăria municipiului Chișinău, precum și a sistemului național de achiziții publice.

Acțiunea 4.3.2. Elaborarea și aplicarea unor măsuri de încurajare a actorilor din sectorul justiției în scopul promovării unui comportament integru și dezvoltării unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției

Pct. 3 Elaborarea și aplicarea unui mecanism de încurajare a testării benevole cu aparatul poligraf și mediatizarea utilizării acestuia.

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul IV, 2016

Indicatori: Mecanism elaborate și aplicat, Numărul de comunicare de presă difuzate și publicate pe Internet

Subacțiuni 2016: Întrunirea în ședință preliminară de lucru a reprezentanților instituțiilor vizate, pentru identificarea principiilor și mecanismelor de încurajare a testării benevole cu aparatul poligraf și mediatizarea utilizării acestuia, Elaborarea și aplicarea mecanismului de încurajare a testării benevole cu aparatul și mediatizarea utilizării acestuia (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CNA

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

În perioada de monitorizare nu a fost identificat nicio formă de activitate cu privire la acțiunea 4.3.2., pct. 3.

Acțiunea 4.3.3. Fortificarea sistemului avertizorilor de integritate (din interiorul și exteriorul sectorului)

Pct. 3 Organizarea și desfășurarea cursurilor cu privire la instituția avertizorilor de integritate pentru reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul III, 2013 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul de cursuri organizate, Numărul de persoane instruite

Instituții responsabile: CSM, CSP, PG, CNA

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune, iar în perioada monitorizată nu au fost identificate informații cu privire la acțiuni de instruire a instituției avertizorilor.

Acțiunea 4.3.4. Publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătoreștilor privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție

Pct. 2 Actualizarea și optimizarea structurii și conținutului paginilor web ale instanțelor judecătorești în vederea publicării hotărârilor judecătorești privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): neprevăzut

Indicatori: Numărul paginilor web actualizate și optimizate, Numărul hotărârilor judecătorești publicate

Instituții responsabile: CSM, MJ

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune. Însă, în urma monitorizării paginilor instanțelor judecătorești de pe platforma <http://www.instante.justice.md/> s-a constatat faptul că s-au înregistrat 4 hotărâri judecătorești pe art. 333, art. 334 și art. 335 al Codului Penal, două⁸ pe art. 333 (luare de mită)⁹ și două¹⁰ pe art. 335 (abuz de serviciu). Toate hotărârile au avut ca inculpați persoane angajate

⁸http://www.jrsc.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=2016&nr_dosar=&denumire_dosar=%C8%9Aurcan+Valentin+Ion&tip_dosar=Penal

⁹http://www.jbu.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=2016&nr_dosar=&denumire_dosar=S%C3%A4rbu+Victor+Ion&tip_dosar=Penal

¹⁰http://www.jed.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=2016&nr_dosar=&denumire_dosar=Botezatu+Vasile+Nicolae&tip_dosar=Penal

în cadrul organizațiilor comerciale, printre care și "Chișinău-gaz" SRL, și nu persoane angajate în sistemul judecătoresc. Cu toate acestea, în perioada monitorizată, PG a informat cu privire la 5 cazuri în care persoane care îndeplineau funcția de judecător au fost fie trimiși în judecată pentru luare de mită, fie au fost achitați.

Pct. 3 Mediatizarea hotărârilor judecătorești definitive privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2016

Indicatori: Numărul de comunicate de presă difuzate și publicate pe Internet

Instituții responsabile: CSM, MJ, instanțele judecătorești, PG

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Pentru anul 2015, acțiunea a fost calificată ca realizată, deși în cadrul raportului s-a menționat faptul că nu sunt accesibile hotărârilor instanțelor de judecată pe portalul instanțelor naționale de judecată (conform mențiunii Eduard Varzar).

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune. Iar în timpul monitorizării nu au fost identificate hotărâri cu privire la condamnarea reprezentanților sectorului justiției, chiar dacă CNA a informat prin intermediul paginii web despre 3 cazuri în care persoanele ce îndeplineau funcția de judecător, fie au fost percheziționați, fie au fost trimiși în judecată pentru acte de corupție.

II.2. ACȚIUNI RESTANTE RELUATE în 2016

Acțiunea 4.1.4. Reglementarea clară a comportamentului judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, avocaților și executorilor judecătorești în raport cu alte persoane în scopul combaterii actelor de corupție; crearea unui mecanism de asigurare a comportamentului integru

Pct. 2 Consolidarea capacităților de asigurare a comportamentului anticorupției prin elaborarea unor recomandări metodologice

Termen de realizare: Trimestrul III, 2012 – Trimestrul IV, 2013

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul III – IV, 2016

Indicatori: Recomandări elaborate și aprobate

Subacțiuni 2016: Constituirea unui grup de lucru pentru elaborarea recomandărilor metodologice, Elaborarea recomandărilor, Aprobarea recomandărilor (CSM)

Instituții responsabile: CSM, CSP, MAI, CCCEC, organele de administrare ale profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Acțiunea trebuia să fie realizată de mai multe instituții, și anume: CSM, CSP, MAI, CNA. Conform raportului anual 2015, acțiunea se consideră parțial realizată până la realizarea recomandărilor CSM. În 2013, MAI a elaborat și publicat lucrarea didactico-metodică "Preîntâmpinarea și contracararea corupției" destinată instruirii diferitelor grupuri ținte ale serviciilor partener și a funcționarilor de poliție, justiție etc., în domeniul anticorupției.

În 2015, CSM a identificat și antrenat experți externi în cadrul proiectului "Sporirea eficienței, responsabilității și transparenței instanțelor judecătorești în Republica Moldova" (ATRECO) care ar urma să ofere suportul în vederea elaborării recomandărilor metodologice.

Despre acțiunile CSP și CNA, raportul nu menționează nimic.

Acțiunea 4.2.1. Uniformizarea și detalierea standardelor etice pentru toți actorii din sectorul justiției

Pct. 1. Modificarea sau după caz, elaborarea codului de etică profesională pentru toți reprezentanții sectorului justiției

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2013

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul III, 2016

Indicatori: Coduri de etică modificate/elaborate și aprobate

Subacțiune 2016: Modificarea și aprobarea codurilor de etică ale tuturor reprezentanților sectorului justiției (MJ)

Instituții responsabile: MJ, CNA, CSM, PG, MAI, Cancelaria de Stat, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: realizată în perioada monitorizată

Pe data de 11 martie 2016, agenda Adunării Generale a Judecătorilor a prevăzut aprobarea unor modificări la Codul de conduită profesională a judecătorilor¹¹, cu toate acestea, pe pagina web a instituției nu se găsește o hotărâre în acest sens. În cazul PG, pe data de 17 mai 2016, Adunarea Generală a Procurorilor a aprobat Codul de etică și conduită al procurorilor¹².

Acțiunea 4.2.1. Uniformizarea și detalierea standardelor etice pentru toți actorii din sectorul justiției Pct. 2. Elaborarea unor îndrumări detaliate privind aplicarea codurilor de etică profesională

Termen de realizare: Trimestrul I - IV, 2014

Termen de realizare (PV, 19 aprilie 2016): Trimestrul I - IV, 2016

Indicatori: Îndrumările privind aplicarea codurilor de etică profesională, elaborate și distribuite

Instituții responsabile: MJ, CNA, CSM, PG, MAI, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției

Calificativ: nerealizată în perioada de monitorizare

Grupul de lucru, în cadrul ședinței de lucru nr. 2 nu a prevăzut nicio activitate pentru perioada ulterioară ședinței pentru această acțiune. În perioada de monitorizare nu a fost identificat un regulament ce să conțină îndrumări cu privire la aplicarea codurilor de etică profesională.

II.3. ACȚIUNI RESTANTE (conform Raportului Anual/31 decembrie 2015)

Acțiuni nerealizate din grupul acțiunilor restante (termenul limită până la 31 decembrie 2015)				
Nr.	Acțiunea	Termen de realizare	Instituția responsabilă	Calificativ
1	Acțiunea 4.1.1. pct. 1: Modificarea cadrului normative în vederea simplificării modului de calculare a salariului și reevaluării granturilor sociale ale actorilor din sectorul justiției.	Trimestrul IV 2011 – Trimestrul IV, 2012	MJ, MF, MMPSF	Parțial realizată
2	Acțiunea 4.1.3. pct. 6: Elaborarea de ghiduri metodologice privind aplicarea legislației în cazurile de corupție	Trimestrul I-IV, 2014	CSJ, CNA, PG	Parțial realizată
3	Acțiunea 4.1.4., pct. 4: Perfecționarea cadrului legislative în vederea precizării marjei de discreție a reprezentanților sectorului justiției și elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normative relevant.	Trimestrul I-IV, 2013	MJ, CSJ, PG, MAI, CNA, CSM, CSP, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	Parțial realizată
4	Acțiunea 4.1.5., pct. 2: Elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normative în vederea stabilirii modului și a procedurii de aplicare a instrumentelor de prevenire a imixtiunii în activitatea de îndeplinire a justiției și de prevenire a comportamentului coruptional	Trimestrul I-IV, 2013	MJ, CNA, CSM, PG	Desuetă
5	Acțiunea 4.1.5., pct. 7: Achiziționarea aparatelor poligraf de detecție a comportamentului simulat	Trimestrul I-IV, 2013	CSM, PG, CNA, MAI, SV	Parțial realizată

¹¹ http://csm.md/files/adunarea/2016/01/Proiectul_Codului_Etic%C4%83.pdf

¹² <http://www.procuratura.md/md/newslst/1211/1/6649/>

6	Acțiunea 4.1.5., pct. 8: Organizarea cursurilor de instruire a personalului privind utilizarea aparatului poligraf de detecție a comportamentului simulat	Trimestrul II 2013 – Trimestrul II 2014	CSM, PG, CNA, MAI, MJ, SV, INJ, Academia "Ștefan cel Mare"	Parțial realizată
7	Acțiunea 4.2.3., pct. 1: Modificarea sau, după caz, elaborarea cadrului normativ necesar pentru activitatea organelor abilitate cu investigarea abaterilor de la etica profesională	Trimestrul I-IV, 2013	MJ, CNA, CSM, PG, MAI, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției	Parțial realizată

II.4. ACȚIUNI CALIFICATE CA IRELEVANTE SAU DESUETE

Pe parcursul implementării strategiei, 4 acțiuni au fost calificate drept irelevante, sau au fost calificate desuete, inclusiv în 2015. Aceste măsuri fac ca acțiunile prevăzute pentru pilonul IV, în special, dar și cele prevăzute pentru întreaga Strategie de reformare, în general, să supună discuției modalitatea de dezvoltare a strategiei, precum și de negociere a acesteia, în joc fiind pusă credibilitatea celei din urmă. Iar, acest lucru este susținut și de faptul că două din cele cinci acțiuni, după ce au fost calificate drept irelevante în raportul din anul 2013, ulterior acestea au fost raportate ca parțial realizate. Mai mult decât atât, **acțiunea 4.3.4. pct. 1**, a fost calificată ca desuetă în 2013, raportată ca realizată în 2014, iar în 2015 aceasta a fost catalogată ca desuetă în mod repetat. Conform ultimului raport anual, 2015, acțiunea a fost calificată ca desuetă, întrucât hotărârile judecătorești sunt publicate pe paginile web ale instanțelor de judecată, în termen de 30 de zile, în același timp, pe pagina web a CSM a fost creată o rubrică unde sunt publicate hotărârile de condamnare a judecătorilor pentru acte de corupție. Argumentare de altfel, regăsite și în raportul anual din 2014, unde acțiunea apare ca realizată.

În perioada de monitorizare, conform Procesului Verbal al Grupului de lucru, din 19 aprilie 2016, acțiunea **4.1.4. pct. 4**, a fost calificată în anul 2013 ca fiind irelevantă. În anii următori, 2014 și 2015, acțiunea a fost realizată parțial. În 2016, aceasta este calificată ca restanță, însă în cadrul ședinței nr. 2, nu a fost prevăzută nicio activitate pentru realizarea acesteia. Astfel, în iunie 2015, conform raportului anual din 2015, un proiect de lege de modificarea a unor acte normative, în baza Studiului privind marja de discreție a actorilor sectorului justiției în Codurile de procedură penală și civilă, precum și în Codul contravențional, a fost remis spre coordonare autorităților interesate și instanțelor de judecată.

Pe de altă parte, acțiunea **4.3.2. pct. 2** a fost calificată ca desuetă în raportul anual din 2013, chiar dacă se menționa faptul că MJ va realiza respectiva acțiune, pe motiv că Legea 269/2008 prevede persoanele ce se supun testării obligatorii, aceleași cu cele de la art. 13 ce vizează cazurile de recurgere la testare benevolă. Cu toate acestea, pentru realizarea subacțiunea imediat următoare, pentru anul 2016, au fost prevăzute următoarele acțiuni: întrunirea în ședință preliminară de lucru a reprezentanților instituțiilor vizate, pentru identificarea principiilor și mecanismelor de încurajare a testării benevole cu aparatul poligraf și mediatizarea utilizării acestuia; elaborarea și aplicarea mecanismului de încurajare a testării benevole cu aparatul și mediatizarea utilizării acestuia, responsabil fiind CSM. Astfel, acțiunea 4.3.2., pct. 2 ar fi putut fi calificată ca realizată, în momentul modificării legii 269 de MJ, și nu neapărat calificată din 2013 ca o acțiune desuetă.

Acțiunea 4.1.5., pct. 2 a fost calificată inițial ca irelevantă în 2013, ca apoi în 2014 și 2015 aceasta să fie calificată ca desuetă. În rapoartele anuale, nu a fost prezentat un argument de ce această subacțiune nu a continuat, chiar dacă în 2014, IGP informa despre faptul că la nivel intern, instituția a realizat o indicație metodică, precum și elaborat un ordin cu privire la prevenirea imixtiunii în activitatea ofițerilor de urmărire penală¹³. Mai mult decât atât, din 2013 până astăzi, Codul Penal a

¹³<http://www.igp.gov.md/ro/content/implementarea-noilor-instrumente-de-prevenire-imixtiunii-activitatea-de-infaptuire-justitiei>

fost supus modificărilor, inclusiv capitolul XV, Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, prin care se stipulează amenzile pentru imixtiunea în activitatea publică.

Acțiune	Perioada de implementare	Raportul anual 2013	Raportul anual 2014	Raportul anual 2015
Acțiunea 4.1.4. pct. 4 Perfecționarea cadrului legislativ în vederea precizării marjei de discreție a reprezentanților sectorului justiției și elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ relevant	Trimestrul I-IV, 2013	Irelevantă	Parțial realizată	Parțial realizată
Acțiunea 4.1.5. pct. 2 Elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ în vederea stabilirii modului și a procedurii de aplicare a instrumentelor de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției și de prevenire a comportamentului corupțional	Trimestrul I-IV, 2013	Irelevantă	Desuetă	Desuetă
Acțiunea 4.3.2. pct. 2 Elaborarea cadrului normativ privind procedura de testare benevolă cu aparatul poligraf a reprezentanților sectorului justiției	Trimestrul I-II, 2013	Desuetă	Desuetă	Desuetă
Acțiunea 4.3.4. pct. 1 Efectuarea unui studiu privind oportunitatea modificării cadrului normativ care vizează publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție	Trimestrul III-VI, 2012	Desuetă	Realizată	Desuetă

III. TRANSPARENȚA ACȚIUNILOR STRATEGICE ÎN MEDIA

Societatea civilă, dar și mass-media semnalează în mod constant abaterile sistemului judiciar, astfel, la începutul anului 2016, MJ anunța lansarea acțiunilor civile în regres în vederea recuperării prejudiciului cauzat Republicii Moldova de către înalți funcționari de stat. La scurt timp, media a atenționat MJ că lista conține erori¹⁴, din 37 de funcționari, unul fiind decedat, iar alții fiind plecați din sistemul judecătoresc. Astfel, în luna aprilie, 2016, MJ a înaintat 11 acțiuni în ordine de regres, iar conform datelor Procuraturii Generale, din cele 11 acțiuni în ordine de regres, șase au fost admise irevocabil, patru au fost respinse, iar una este pe rol în instanța de judecată, în același timp¹⁵, CIJ menționează că la data de 20 aprilie 2016, niciun magistrat nu se regăsește încă printre cei care trebuie să compenseze prejudicial cauzat statului.

În aceeași perioadă, MJ a fost delegat de Guvern, pentru a pregăti legea cu privire la moratoriul asupra controlului de stat, finalizat și transmis Guvernului spre aprobare la începutul lunii februarie. Acesta, după părerea experților Centrului de Analiză și Prevenire a Corupției¹⁶ nu a respectat rigorile transparenței în procesul decizional, inclusiv Parlamentul. Mai mult decât atât, MJ și-a depășit

¹⁴ <http://jurnal.md/ro/justitie/2016/1/27/de-justitia-din-moldova-nu-scapi-nici-mort-o-judecatoare-care-a-decedat-acum-cativa-ani-inclusa-in-lista-celor-care-trebuie-sa-plateasca-pentru-cauzele-pierdute-la-cedo/>

¹⁵ <http://anticoruptie.md/ro/stiri/doc-doi-fosti-ministri-obligati-sa-plateasca-statului-prejudiciile-dictate-de-cedo-in-cauzele-in-care-au-fost-vizati>

¹⁶ <http://anticoruptie.md/ro/stiri/experti-despre-moratoriul-asupra-controalelor-de-stat-legea-lasa-loc-pentru-abuzuri>

competențele, întrucât aceasta se ocupă de proiecte de acte normative în domeniul Justiției și a drepturilor omului, nu în cel economic. Legea a fost votată în Parlament pe data de 4 martie 2015¹⁷.

În luna februarie, a fost aprobat de Guvern proiectul de lege cu privire la Centrul Național de Integritate ce face parte din SRSJ 2011-2016 și Planul de Acțiuni, fără consultări publice. În decembrie, 2015, Platforma Națională a Formului Societății Civile din Parteneriatul Estic¹⁸ a semnalat faptul că în cadrul grupului de lucru pentru reformarea și relansarea sistemului anticorupție, creat la inițiativa președintelui Parlamentului, Andrian Candu, în octombrie 2015, nu au fost discutate proiectele de lege ce țin de pachetul național de integritate (CNI) cu privire la declararea averii și interesele personale și pentru modificarea și completarea unor acte normative. Mai mult decât atât, reprezentanții societății civile au menționat faptul că reprezentanții Partidului Democrat, precum și Centrul Național Anticorupție au opus rezistență față de pachetul de legi cu privire la sistemul de integritate, în special în ceea ce privește reforma Comisiei Naționale de Integritate. Legea a fost votată în prima lectură a Parlamentului pe data de 25 februarie 2016.

Sistemul de repartizare a dosarelor, conform comunicatelor de presă ale Ministerului Justiției, a fost îmbunătățit. Mai mult decât atât, reprezentanții CSM au afirmat faptul că dosarele din ultimii doi ani, ce au ajuns la judecătorii din instanțele de fond din Chișinău au fost distribuite fără abateri de la lege. În același timp însă, un studiu realizat de CNA¹⁹, din 2016, concluzionează faptul că sistemul de repartizare aleatorie a dosarelor în instanțele de judecată (PIGD) este vulnerabil și poate fi manipulat prin intermediul factorului uman, iar Ambasada SUA la Chișinău a afirmat că CSM "trebuie să investigheze iregularitățile și să pedepsească judecătorii care abuzează de sistem"²⁰.

În aceeași perioadă, în vederea îndeplinirii obiectivului de informare a cetățenilor cu privire la activitatea instituțiilor sistemului judiciar, Departamentul Instituțiilor Penitenciare a organizat vizita unui grup de tineri și copii de la Centrul de resurse și ajutor pentru copii din Chișinău la Penitenciarul nr. 13. Atât reprezentanții mass-media²¹, cât și cei ai societății civile au reacționat față de această acțiune, experți Asociației Promo-LEX menționând că astfel de practici au la bază stereotipuri și prejudecăți legate de copiii din familii social vulnerabili, iar promovarea unor astfel de mesaje de autorități publice vor perpetua acest tip de prejudecăți²².

La jumătatea lunii februarie, a fost prezentat raportul Consiliului Europei cu privire la modificările propuse la proiectul legii cu privire la Avocatură, discutat de altfel și în 2015. Încă în anul 2010, în opinia unor experți internaționali²³, modificările la această lege au fost conforme standardelor europene, cu toate acestea legea nu a fost aprobată. În acest timp, doar în anul 2016, mass-media a amintit despre diverse cazuri de arestare a avocaților pentru luare de mită²⁴ sau trafic de influență²⁵.

În a doua jumătate a lunii februarie, Guvernul a votat proiectul de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, susținut de altfel și de CRJM, experții căruia au menționat la un moment dat că ar fi bine ca mandatul președinților și vicepreședinților de instanțe să înceteze doar în cazul în care judecătorii vor "dispărea" în urma optimizării, și nu conform noilor prevederi, conform cărora mandatul ar trebui să înceteze la 1 ianuarie 2017, întrucât independența sistemului

¹⁷ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=363995>

¹⁸ <http://www.eap-csf.md/images/2015%2012%2008%20Decl%20Mimare%20AntiCoruptie.pdf>

¹⁹ http://www.cna.md/sites/default/files/studiu_pigd.pdf

²⁰ <http://anticoruptie.md/ro/stiri/ambasada-sua-indeamna-sa-fie-pedepsiti-judecatorii-care-manipuleaza-sistemul-de-repartizare-aleatorie-a-dosarelor-iar-csm-se-supara-pe-presa>

²¹ <http://www.timpul.md/articol/excursie-la-penitenciarul-nr--13-88207.html>

²² <https://promolex.md/index.php?module=press&cat=0&item=1923>

²³ <http://www.timpul.md/articol/proiectul-legii-cu-privire-la-avocatura-reprezinta-un-progres-adevarat-declaratie-11193.html>

²⁴ <http://anticoruptie.md/ro/dosare-de-coruptie/avocata-retinuta-pentru-ca-a-luat-6500-de-dolari-de-la-un-barbat-i-a-promis-ca-l-va-scapa-de-inchisoare-dar-a-fost-condamnat-la-12-ani>

²⁵ <http://anticoruptie.md/ro/dosare-de-coruptie/o-avocata-obligata-sa-plateasca-80000-de-lei-pentru-traffic-de-influenta>

judecătoresc, după părerea experților CRJM, ar putea fi pusă în pericol²⁶. Legea a fost votată pe 21 aprilie 2016.

La sfârșitul lunii februarie, proiectul de lege pentru modificarea articolului 70 din Constituție a fost aprobat. Acesta vizează modificarea mecanismelor legale existente, astfel încât să poată fi ridicată imunitatea deputaților în special atunci când este vorba despre infracțiuni în flagrant. Proiectul de lege este caracterizat de câteva eșecuri, unul dintre care este cel din 2014, când proiectul a picat în momentul în care acesta trebuia să fie votat în cea de a doua lectură. Pe data de 16 martie 2016, Curtea Constituțională a dat aviz negativ propunerii legislative a Guvernului de modificare a Constituției, depuse pe 29 februarie 2016, pe motiv că aceasta încalcă limitele revizurii prevăzute de articolul 142 din Constituție²⁷. Ulterior, pe 18 aprilie 2016, Curtea Constituțională a avizat pozitiv anularea imunității deputaților²⁸ în baza sesizării depuse de 39 de deputați pe data de 11 aprilie 2016.

În aprilie, 2016, Ministerul Justiției a transmis Executivului spre aprobare proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, după ce în luna martie, noua lege a Procuraturii a intrat în vigoare. Legea Procuraturii, după părerea expertului CRJM, este mult mai bună decât cea precedentă, în ciuda intervenției Ministerului Justiției pe textul proiectului de lege cu mici modificări care, deși par minore, totuși "de facto ar putea să afecteze într-o măsură considerabilă eficiența luptei cu crima organizată și corupția"²⁹, și pot avea explicații dictate de interese instituționale. În același timp, șeful Delegației UE în Republica Moldova, Pirkka Tapiola, menționează faptul că "justiția moldovenească este una selectivă"³⁰. Mai mult decât atât, expertul Consiliului Europei și Programului Națiunilor Unite, directorul Procuraturii Publice din Irlanda, a menționat că și după votarea noii legi, există riscul ca instituția procuraturii să continue să fie vulnerabilă din punct de vedere al corupției, întrucât lipsesc garanțiile că cei din consiliul procurorilor care vor face selecția nu vor fi supuși presiunii politicului³¹, pentru că una dintre problemele corupției este presiunea procurorilor de grad superior asupra subalternilor³².

În același timp, Guvernul a aprobat proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova propus de MJ, care viza reglementarea rolului, componenței și atribuțiilor CSM, trimis spre avizare Curții Constituționale pe data de 12 aprilie 2016³³.

²⁶ <http://anticoruptie.md/ro/stiri/de-ce-avem-nevoie-de-mai-putine-instante-de-judecata>

²⁷ <http://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=764&t=/Media/Noutati/Imunitatea-deputatului-poate-fi-limitata-insa-prin-prevederi-clare-Sesizarea-nr-14c2016/>

²⁸ <http://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=783&t=/Media/Noutati/Curtea-Constitutionala-a-avizat-positiv-anularea-imunitatii-deputatilor/>

²⁹ <http://www.europalibera.org/a/27685659.html>

³⁰ <http://unimedia.info/stiri/tapiola-despre-justitia-din-republica-moldova-este-clar-ca-miliardul-nu-a-fost-furat-de-o-singura-persoana-112838.html>

³¹ <http://www.jurnal.md/ro/politic/2016/4/6/noua-legislatie-anticoruptie-o-portita-deschisa-pentru-acte-de-coruptie/>

³² <http://anticoruptie.md/ro/stiri/marile-probleme-ale-procuraturii-influenta-politicului-si-structura-ierarhica>

³³ <file:///C:/Users/Promo-LEX9/Downloads/ro-41c20160412ade5f.pdf>

RECOMANDĂRI

Acțiunea 4.1.4., pct. 6

Aplicarea legii în conformitate cu noile modificări, dar și reluarea procesului de monitorizare a implementării prevederilor prin crearea unui grup intersectorial de monitorizare a implementării prevederilor legale (CNA și MJ).

Acțiunea 4.1.5., pct. 5 și pct. 9

1. Crearea unui compartiment web separat pentru informațiile despre prevenirea actelor de corupție în rândul angajaților din sistemul judiciar, reținerile acestora, situația dosarelor deschise și deciziile finale ale instanțelor de judecată.
2. Organizarea conferințelor de presă, cu retransmitere online (newsletter, canal youtube etc.), în vederea informării reprezentanților instituțiilor media, precum și a publicului larg, despre deciziile judecătorești definitive cu privire la acte de corupție ale reprezentanților sistemului judecătoresc.
3. Introducerea expresă în Legea nr. 269 a unei prevederi despre instituțiile abilitate desemnate a organiza testarea cu aparatul poligraf, și eliminarea prevederii "Testarea va fi efectuată de specialiști atestați în conformitate cu prezenta lege".

Acțiunea 4.2.2. pct. 2

Organizarea periodică a unor cursuri de instruire a angajaților din sectorul judiciar, în funcție de noile modificări din codul etic și de conduită, precum și în funcție de încălcările înregistrate.

Acțiunea 4.2.3. pct. 2 și pct. 3

1. Stabilirea clară a unui sistem gradual al abaterilor și stabilirea acțiunilor de penalizare în conformitate cu cele dintâi, fiind specificat în mod clar corelarea dintre acestea.
2. Stabilirea mecanismelor clare și transparente de monitorizare a aplicării mecanismelor de investigare abaterilor de etica profesională

Acțiunea 4.2.4. pct. 1, pct. 2 și pct. 3

1. Promovarea mecanismelor existente de sesizare a abaterilor de la etica profesională publicului larg atât prin intermediul paginii web, cât și prin intermediul instituțiilor media, campaniilor locale și naționale, liniilor telefonice, aplicații online, etc.
2. Organizarea unor cursuri online, dar și offline pentru elevi, liceeni și studenți, în special cei de la specializări de profil, precum și pentru angajații instituțiilor publice cu privire la etica profesională și mecanisme de sesizare a abaterilor de la aceasta.

Acțiunea 4.2.5, pct. 2

1. Stabilirea unei persoane de contact, responsabilă de procesul grupului de lucru și de realizarea rapoartelor lunare, facilitând astfel procesul de monitorizare a activității reprezentanților sectorului justiției.
2. Crearea rapoartelor lunare și publicarea acestora pe pagina web a MJ în termen de cel mult 5 zile de la încheierea lunii calendaristice.

Acțiunea 4.3.1. pct. 2

1. Frecvența cursurile de instruire cu privire la combaterea corupției trebuie să fie organizate în direct proportional cu rezultatele testării integrității, a datelor BOP, precum și a numărului de abaterilor reprezentanților sectorului justiției.
2. Instituirea și organizarea unui curs anticorupție online și offline, care să poată fi urmat și/sau predat la cererea individuală a reprezentanților sectorului judiciar.

Acțiunea 4.3.2., pct. 3

Testarea cu poligraf ar fi bine să fie coordonată împreună cu acțiunea de testare a integrității, astfel încât procesul de prevenire a corupției să fie mult mai eficient și să asigure menținerea comportamentului integru.

Acțiunea 4.3.3. pct. 3

Promovarea, în colaborarea cu societatea civilă, instituțiile media, etc. a rolului Instituției avertizorilor, precum și stabilirea unor mecanisme clare de asigurare a securității avertizorilor, astfel promovând implicarea cetățenilor în calitate de avertizori.

Acțiunea 4.3.4. pct. 2 și pct. 3

Crearea unui compartiment separat pe pagina web a instanțelor de judecată pentru hotărârile judecătorești definitive privind condamnarea reprezentanților sectorului judecătoresc.

CONCLUZII

În urma monitorizării s-a constatat faptul că procesul de implementare a reformelor în sistemul judecătoresc, în general, acțiunile pilonului IV, în special, este unul lent, întrucât în perioada 1 ianuarie – 31 mai 2016, s-a constatat că din 18 acțiuni cu termen de realizare în 2016, 14 acțiuni au fost calificate ca nerealizate, iar 4 ca acțiuni realizate. Aceasta, în timp ce la începutul anului 2016, din totalul de 56 de acțiuni, în cadrul Pilonului IV, s-au înregistrat 26 de acțiuni realizate, 9 acțiuni restante, 3 acțiuni desuete și 18 acțiuni în termen de realizare (anul 2016). Mai mult decât atât, abia în luna aprilie a anului 2016, Grupul de Lucru IV a stabilit o serie de acțiuni pentru perioada următoare, și care nu au vizat în mod obligatoriu toate instituțiile responsabile, ci doar câteva.

În perioada de monitorizare a fost votată legea cu privire la testarea integrității, ceea ce reprezintă reluarea activității de monitorizare a procesului de implementare a acesteia, în perioada imediat următoare.

În același timp, acțiunea ce vizează dezvoltarea unui mecanism privind încurajarea testării benevole la poligraf, rămâne a fi o acțiune nerealizată, întrucât în perioada post ședința de grup nr. 2 nu au fost prevăzute acțiuni cu privire la acest aspect. Cu toate acestea, atât testarea integrității, cât testarea la apartul de detecție a comportamentului simulat, ar putea reprezenta o acțiune comună în vederea prevenirii comportamentului corupt. De asemenea, instituția avertizorilor nu a fost dezvoltată și susținută, astfel încât aceasta să devină viabilă în procesul de contracarare a corupției în sectorul justiției.

În ceea ce privește dezvoltarea unui concept de informare și sensibilizare a opiniei publice cu privire la prevenirea și combaterea corupției și a comportamentului corupt în rândul funcționarilor publici, deși SRSJ prevede mai multe acțiuni cu privire la acest aspect, totuși pe parcursul perioadei de monitorizare s-a constatat că nu există o strategie comună dintre actorii implicați procesul de reformare care să acționeze unitar.

Mai mult decât atât, procesul de informare a publicului de către actorii SRSJ se realizează cel mai des prin intermediul paginilor web, cetățenii informându-se cu preponderență din sursele media. Drept exemplu este argumentarea deciziei de a califica acțiunea 4.3.4, pct. 1 ca desuetă, pe motiv hotărârile judecătorești sunt publicate pe paginile web ale instanțelor și, respectiv, publicul larg are posibilitatea de a face cunoștință, fără a fi nevoie de o mediatizare suplimentară. Însă, conform art. 9 alin.(3) din Legea nr. 90 din 25.04.2008 prevede că hotărârile pronunțate de instanța de judecată în cauze penale și contravenționale ce țin de corupție, se publică în termen de 30 de zile pe pagina web a instanței judecătorești. Astfel, prin intermediul capitolului "Transparența acțiunilor strategice în media" au fost prezentate, situațiile în care media a monitorizat acțiunile actorilor din domeniul justiției, atenționându-i astfel cu privire la unele informații eronate, punctele ce trebuie luate în considerare în procesul optimizării instanțelor judecătorești, influențele unor actori în procesul de votare a pachetului de legi cu privire la CNI, etc.